

Styre – valg, evaluering, og styresammensetning

Forord

Telemark kommunerevisjon IKS er et av landets største interkommunale revisjonsselskaper. Alle de 18 kommunene i Telemark, kommunene Larvik og Lardal i Vestfold og Telemark fylkeskommune er eiere av selskapet. Vi utfører revisjon og andre tjenester for våre eiere og andre kommunale/fylkeskommunale aktører.

Telemark kommunerevisjon IKS utfører selskapskontroll (eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon) innenfor en rekke områder, og med forskjellige innfallsvinkler. Våre ansatte har samfunnsfaglig, økonomisk og juridisk utdanning på mastergradsnivå, og har bred kompetanse innen offentlig forvaltning. Vi gjennomfører oppdragene i samsvar med Norges kommunerevisorforbunds standard for forvaltningsrevisjon ([RSK 001](#)) og anerkjente normer og anbefalinger for eierstyring og selskapskontroll. Denne selskapskontrollen er gjennomført av forvaltningsrevisor Anne Hagen Stridsklev med Kirsti Torbjørnson som oppdragsansvarlig.

Vi samarbeider faglig og administrativt med Buskerud kommunerevisjon IKS og Vestfold kommunerevisjon.

Du kan finne alle våre rapporter på vårt nettsted www.tekomrev.no, der du også kan lese mer om forvaltningsrevisjon generelt.

Innhold

Sammendrag	1
1 Innledning	3
1.1 Bakgrunn, formål og problemstillinger	3
1.2 Avgrensing	4
1.3 Metode	4
1.4 Kriterier	4
1.5 Høring	5
2 Valgprosess.....	6
2.1 Kontrollkriterier	6
2.2 Valgkomite.....	6
2.3 Gjennomføring av valg.....	6
2.4 Vurdering	9
3 Styreevaluering og styreinstruks	10
3.1 Kontrollkriterier	10
3.2 Styreevaluering og instruks i utvalgte selskap.....	10
3.3 Vurdering	11
4 Styresammensetning og kompetanse	12
4.1 Kontrollkriterier	12
4.2 Styresammensetning og kjønnsrepresentasjon.....	12
4.3 Funksjonstid og gjenvalg.....	14
4.4 Styreopplæring.....	15
4.5 Kompetanse i styrene	15
4.6 Vurdering	16
5 Konklusjoner og anbefalinger.....	18
5.1 Konklusjoner	18
5.2 Anbefalinger.....	19
Vedlegg	20
Vedlegg 1: Høringsuttalelse	21
Vedlegg 2: KS' anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll	22

Foto forside: Svilen Milev, www.effective.com

Sammendrag

Bestilling og bakgrunn

Eierskapskontrollen er bestilt av kontrollutvalget i Sauherad kommune i sak 28/16. Bakgrunn for bestillingen er plan for selskapskontroll 2016-2019, vedtatt av kommunestyret i sak 56/16.

Sauherad kommune har ikke vedtatt egen eierskapsmelding, men det foreligger en eierskapsmelding for selskap som Sauherad eier sammen med Bø og Nome. I denne eierskapskontrollen vurderer vi om føringene i felles eierskapsmelding blir fulgt og om kommunens eierstyring er i samsvar med anbefalinger for god eierstyring.

Problemstilling

Kontrollutvalget har bedt om svar på følgende problemstilling:

I hvilken grad er kommunens eierstyring i samsvar med gjeldende anbefalinger for god eierstyring når det gjelder valg av styremedlemmer, styreevaluering, styresammensetning og kompetanse?

Konklusjon

Kommunens eierstyring er i liten grad i samsvar med anbefalinger for god eierstyring. Bare to av selskapene har valgkomiteer og valgkomiteene i disse selskapene brukes bare til å fremme forslag på valg av styreleder. Valgkomiteen er således et virkemiddel for å sikre god og kompetent styreleder, men ikke et virkemiddel for å sikre et styre med riktig og komplementær kompetanse.

Kommunen har ikke gjort noen tiltak for å sikre numerisk vara i selskapene, og bare et fåtall av selskapene gjennomfører styreevaluering og har utarbeidet styreinstruks.

Selskapene har lovlig kjønnsrepresentasjon, men vi mener likevel at kommunen bør vurdere om målet om balansert kjønnsrepresentasjon er oppnådd når styrelederne i alle selskapene er menn.

Kommunen følger anbefalingen om å ikke velge ordfører eller rådmann som styremedlemmer i selskaper som kommunen eier.

Det ser ut til at styrene i stor grad har slik kompetanse som generelt er vurdert som sentral og relevant for styrearbeid, men det er lite dokumentasjon av at kommunen som eier får vurdert kompetansen og om styrene fungerer i samsvar med det formålet eier har med selskapene.

I følgende selskap er styret ikke i samsvar med lov/vedtekter:

- Midt-Telemark Næringspark AS (antall styremedlemmer iflg. vedtekter)

- Midt-Telemark Næringsfond IKS (funksjonstid iflg. selskapsavtale)
- Kartfestivalen AS (styremedlem ikke valgt av generalforsamling)

Det er ikke samsvar mellom dokumentert/faktisk valgprosess og vedtekter/eierskapsmelding når det gjelder styrevalg i Midt-Telemark Energi AS og Midt-Telemark Kraft AS.

Følgende selskap har ikke oppdatert informasjon om styresammensetningen i offentlige register:

- Midt-Telemark Næringsfond IKS
- Midt-Telemark Næringspark AS
- Kartfestivalen AS

Anbefalinger

Med utgangspunkt i det vi har sett i eierkontrollen, har vi følgende anbefalinger:

Sauherad kommune bør ta initiativ til at

- det blir samsvar mellom vedtekter og praksis når det gjelder størrelsen på styret i Midt-Telemark Næringspark AS,
- at det blir samsvar mellom selskapsavtalen og ønsket funksjonstid for styret i Midt-Telemark Næringsfond IKS, og
- at det er samsvar mellom vedtekter og ønsket praksis for valgprosess i Midt-Telemark Energi AS og Midt-Telemark Kraft AS.

Sauherad kommune bør vurdere

- å ta initiativ til å vedtektsfeste valgkomite og numerisk vara i flere selskap,
- å treffe tiltak for å sikre at valgkomiteene begrunner innstillingene sine,
- å treffe tiltak for å bedre kjønnsrepresentasjonen i styrene, og
- å treffe tiltak for å sikre at selskapene fastsetter styreinstruks og gjennomfører styreevaluering.

Bø 20. mars 2017

Telemark kommunerevisjon IKS

1 Innledning

1.1 Bakgrunn, formål og problemstillinger

Eierskapskontrollen er bestilt av kontrollutvalget i Sauherad kommune i sak 28/16. Bakgrunn for bestillingen er plan for selskapskontroll 2016-2019, vedtatt av kommunestyret i sak 56/16.

Det er eiers ansvar å se etter at den samlede kompetansen i selskapet styre er tilpasset selskapets virksomhet. Sauherad kommune har ikke vedtatt egen eierskapsmelding, men Sauherad har sammen med Nome og Bø vedtatt eierskapsmelding om selskap som kommunene eier sammen. Kommunestyret vedtok i sak 111/16 at det skal utarbeides eierskapsmelding for øvrige selskaper i forbindelse med etablering av ny kommune.

I denne eierskapskontrollen vil vi vurdere kommunens eierstyring opp mot anbefalinger for god eierstyring. Vi vil også undersøke om føringene gitt i den felles eierskapsmeldingen er fulgt.

Kontrollutvalget har bedt om svar på følgende problemstilling:

- *I hvilken grad er kommunens eierstyring i samsvar med gjeldende anbefalinger for god eierstyring når det gjelder valg av styremedlemmer, styreevaluering, styresammensetning og kompetanse?*

Kontrollen omfatter hovedsakelig årene 2015 og 2016. Vi har valgt ut selskap der kommunen eier 20 % eller mer, dvs. selskap der kommunen kan ha avgjørende påvirkning på av styre. Følgende selskap er valgt ut for kontroll:

• Midt-Telemark Næringspark AS	50 %
• Midt-Telemark Næringsfond IKS	27 %
• Midt-Telemark Energi AS	24 %
• Midt-Telemark Kraft AS	21,8 %
• Norsk Eplefest AS	24,51 %
• Kartfestivalen AS	20 %

1.2 Avgrensing

Tema for kontrollen er først og fremst om eier følger de anbefalinger som er gitt for eierstyring. Ut over undersøkelsen av om og hvordan styrene evaluerer seg selv, har vi ikke undersøkt hvordan styreansvaret blir ivaretatt. Vi har heller ikke undersøkt ordningene for godtgjøring til styret.

1.3 Metode

Denne kontrollen er en *eierskapskontroll*. Kontrollen er gjennomført i samsvar med kommunelovens regler om selskapskontroll i §§ 77 og 80, forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14.

Kontrollutvalget har bare innsynsrett i selskaper som er 100 % offentlige eid. Norsk Eplefest AS er 75,49 % privat eid og Kartfestivalen AS er 80 % privat eid. Det innebærer at kontrollutvalget ikke kan kreve innsyn i disse selskapene. I omtalen av disse selskapene har vi basert oss på åpne kilder og den informasjon som selskapene har vært villige til å gi. Når det gjelder Norsk Eplefest AS har vi bare tilgang på informasjon fra åpne kilder, selskapet har ikke svart på våre spørsmål. Kontrollutvalget har rett til innsyn i de øvrige selskapene som er valgt ut til kontrollen.

Fakta i rapporten bygger på:

- spørsmål til styret i de utvalgte selskapene
- spørsmål til kommunen v/ ordfører
- dokumentgjennomgang: bl.a. saker i kommunestyre og formannskap, vedtekter, selskapsavtale, aksjonæravtaler, generalforsamlingsdokumentasjon, styreevalueringer m.m.

1.4 Kriterier

Kriterier for vurderingene i rapporten bygger i hovedsak på følgende kilder:

- lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (koml)
- lov 29. januar 1999 om interkommunale selskap (IKS-lova)
- lov 13. juni 1997 om aksjeselskap (asl)
- KS' anbefalinger for eierstyring (2015)
- NUES: Norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse (2014)
- Selskapsvedtekter/selskapsavtaler
- Relevante kommunestyrevedtak
- Felles eierskapsmelding

1.5 Høring

Utkast til rapport er sendt på høring til kommunen og de selskapene som er omfattet av kontrollen. Selskapene har ikke kommentert rapporten. Høringssvaret fra Sauherad kommune ligger som vedlegg i rapporten.

2 Valgprosess

2.1 Kontrollkriterier

Valg av styre er en av de viktigste oppgavene til eierorganet (generalforsamling/representantskap). Valget kan ikke delegeres. Kommunen har ikke vedtatt eierskapsmelding med føringer for sine eierskap, men den felles eierskapsmeldingen gir føringer om valgprosess i de selskapene som Nome, Bø og Sauherad eier sammen.

Det er gitt følgende anbefalinger om valg til selskapsstyrer:

- Kommunalt eide selskaper bør ha valgkomité. (KS anbefaling nr. 10)
- Ordning med valgkomité bør gå frem av selskapenes vedtekter. (KS anbefaling nr. 10)
- Innstillingen fra valgkomitéen bør være grunnlagt. (KS anbefaling nr. 10)
- Selskap som er eid av kommunene i Midt-Telemark skal ha egen valgkomité i samsvar med bestemmelsene i den felles eierskapsmeldingen for disse selskapene.

2.2 Valgkomite

Status i de selskapene som kommunen eier er per i dag:

Selskap	Valgkomite JA/NEI	Vedtektsfestet JA/NEI
Midt Telemark Næringspark AS	Nei	Ja
Midt Telemark Næringsfond IKS	Nei	Nei
Midt Telemark Energi AS	Ja, på valg av styreleder	Ja
Midt Telemark Kraft AS	Ja, på valg av styreleder	Ja
Kartfestivalen AS	Nei	Nei
Norsk Eplefest AS	?	?

Vi har ikke informasjon om Norsk Eplefest AS har valgkomite.

2.3 Gjennomføring av valg

Selskaper omfattet av felles eierskapsmelding:

Midt-Telemark Energi AS og Midt Telemark Kraft AS

Det foreligger aksjonæravtale og vedtekter for Midt-Telemark Energi AS og for Midt-Telemark Kraft. Det er motstrid mellom aksjonæravtalen og vedtektene om antall styremedlemmer og om valgprosess for styremedlemmer. I aksjonæravtalen står det at

eierkommunene skal utpeke styremedlemmer, og at generalforsamlinga skal velge styreleder og nestleder. Det er ikke i samsvar med aksjeloven § 6-3, som krever at generalforsamlinga skal velge minst halvparten av styrets medlemmer. Der fremgår av aksjonæravtalene § 3 at avtalene skal gå føre vedtektene ved motstrid mellom avtale og vedtekter. I og med at vedtektene er av nyere dato enn aksjonæravtalene, og at aksjonæravtalen ikke er i samsvar med aksjeloven på dette punktet, legger vi til grunn at det er vedtektene som regulerer styresammensetningen og valgprosessen for selskapene, og ikke aksjonæravtalene.

Felles eierskapsmelding sier at ordførerne i de tre kommunene skal være valgkomite for å sikre bedre koordinering av styret. Vedtektene til selskapene sier at formannskapet i hver kommune innstiller på kandidat til styret fra hver kommune, og at ordførerne i fellesskap skal være valgkomité for valg av styreleder. Vi har ikke dokumentasjon av valgkomiteens arbeid når det gjelder valg av styreleder, og vi har heller ikke formannskapets innstilling til valg av styremedlemmer.

I Midt Telemark Energi AS skal generalforsamlingen ifølge vedtektene velge et styre med fem medlemmer. For Midt-Telemark kraft AS skal det velges et styre med fire styremedlemmer. Generalforsamlingene i Midt Telemark Energi AS og Midt Telemark Kraft AS valgte nye styremedlemmer for to år i 2015 og 2016. Begge selskapene velger styreleder for ett år av gangen.

Andre selskaper:

Midt-Telemark Næringsfond IKS

Ifølge selskapsavtalen skal representantskapet velge et styre på tre personer. Styret skal velges for to år. Ved etableringen av selskapet ble ordførerne enige om at det var lurt å velge opposisjonspolitikere med fast plass i Midt-Telemarkrådet som styre for selskapet. Daglig leder opplyser at styremedlemmer derfor blir foreslått av kommunestyrene når kommunestyrene velger representanter til Midt-Telemarkrådet.

Representantskapet i Midt-Telemark Næringsfond IKS valgte styre for fire år i november 2015. I følge selskapsavtalen skal representantskapet skal velge leder og nestleder. Det er ikke valgt nestleder.

Midt-Telemark Næringspark AS

Det fremgår av vedtektene til Midt-Telemark Næringspark AS at selskapet skal ha valgkomité, valgt av generalforsamlingen. Valgkomiteen skal ifølge vedtektene avgi

innstilling til styreleder senest tre uker før generalforsamlingen. Det fremgår ikke av protokollene fra generalforsamlingene i 2015 og 2016 at det er valgt valgkomité. Vi får opplyst fra daglig leder at Midt-Telemark Næringspark AS ikke har valgkomité, og kommunen opplyser om at det er ordførerne som utgjør generalforsamling i selskapet og som utnevner styremedlemmer.

Generalforsamlingen har følgende vedtak om valg av styre i 2015 og 2016:

- ordinær generalforsamling i 2015
- ekstraordinær generalforsamling i januar 2016,
- generalforsamling i juni 2016 og
- ekstraordinær generalforsamling i september 2016.

Protokollen fra ordinær generalforsamling i juni 2016 sier at valgkomiteens innstilling til valg av styre og valgkomité ble godkjent. Det foreligger ikke skriftlig og begrunnet innstilling. Av protokollen fra ekstraordinær generalforsamling i september 2016 går det fram at nytt styre er valgt etter forslag fra eierne. Forslaget er ikke begrunnet.

Det fremkommer av vedtektene at generalforsamlingen skal velge et styre med fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Ifølge vedtektene skal to av styremedlemmene være politikere som velges som «folkevalgte styremedlemmer». Det ble valgt styre bestående av fem medlemmer på ekstraordinær generalforsamling i januar 2016. På ekstraordinær generalforsamling i september 2016 ble det valgt styre med tre medlemmer. Det er ikke valgt varamedlemmer. Selskapet opplyser at de vil ta initiativ til at det blir samsvar mellom vedtekter og størrelse på styre på neste generalforsamling.

Norsk Eplefest AS

Kommunen behandlet sak om valg til styret i selskapet i sak 38/16. Kommunestyret vedtok å innstille én kandidat.

Kartfestivalen AS

Kommunestyret behandlet sak om valg til styret i selskapet i sak 39/16. Kommunestyret vedtok å innstille én kandidat.

Ifølge vedtektene skal generalforsamlingen velge styre bestående av tre til fem medlemmer. Vedtektene fastsetter ikke styrets tjenestetid. Det innebærer at tjenestetiden reguleres av aksjeloven § 6-6, dvs. at styret skal velges for to år.

Det fremgår av protokollen fra generalforsamlingen i 2016 at representantene til Sauherad kommune og Gvarv IL går ut at styret. Nytt styremedlem nominert av kommunen blir valgt. Det fremkommer ikke av protokollen hvem som skal erstatte «representanten fra Gvarv IL». Ifølge protokollen skal Gvarv IL velge ny representant til styret. Etter aksjeloven § 6-3 nr. 3 kan det fastsettes i vedtektene at generalforsamlingens rett til å velge styre kan delegeres til andre, men vedtektene til Kartfestivalen har ikke bestemmelse om slik delegasjon.

Ifølge generalforsamlingsprotokollen fra 2016 er det ingen endringer i styret for øvrig. Det fremkommer ikke av protokollen hvor lenge sittende og nyvalgte medlemmer er valgt for.

2.4 Vurdering

Tre av selskapene har valgkomite regulert i vedtektene. To av selskapene har etablert valgkomite. Midt-Telemark Næringspark AS har ikke valgkomite, og har valgt styre etter forslag fra eierrepresentantene. Dette er i strid med selskapets vedtekter.

Ingen av selskapene i denne kontrollen har etablert valgkomiteer som fungerer i samsvar med anbefalingene. I Midt Telemark Energi AS og Midt Telemark Kraft AS brukes valgkomiteene bare i forbindelse med valg av styreleder, og ikke til å sikre at hele styret har komplementær og riktig kompetanse. Det er ikke samsvar mellom reglene om valg i selskapenes vedtekter og føringene i den felles eierskapsmeldingen. Vi har ikke sett dokumentasjon på at kommunen praktiserer valgprosessen i samsvar med vedtektene eller eierskapsmeldinga.

I to av selskapene er majoriteten av aksjene privat eid, og i Kartfestivalen AS er de private eierne selv styremedlemmer. Med unntak av styret i Kartfestvalen, er styrene i selskapene valgt av det formelle eierorganet. Generalforsamlingen i Kartfestivalen overlater valget av et styremedlem til Gvarv IL uten at dette er hjemlet i vedtektene. Generalforsamlingen i selskapet må formelt sett velge dette styremedlemmet for at valget skal være gyldig.

Vi har ikke informasjon om valgprosessen i Norsk Eplefest AS.

3 Styreevaluering og styreinstruks

3.1 Kontrollkriterier

Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Eier bør derfor anbefale styret selv å jevnlig vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Det er også anbefalt at styret fastsetter styreinstruks. Etter aksjeloven § 6-23 skal styret fastsette styreinstruks dersom ansatte har representasjon i styret.

Felles eierskapsmelding gir ikke føringer om styreevaluering eller styreinstruks.

Det er gitt følgende anbefalinger om styreevaluering og styreinstruks:

- Eier bør ha tiltak for å sikre at styret selv iverksetter rutiner for å sikre utvikling av nødvendig kompetanse. (KS anbefaling nr. 12)
 - Styret bør fastsette styreinstruks, og aksjeselskap med representasjon av ansatte i styret skal ha styreinstruks.
 - Styret bør foreta en egenevaluering hvert år.
- Valgkomitéen bør ha kunnskap om resultatene av evalueringen. (NUES)

3.2 Styreevaluering og instruks i utvalgte selskap

Status i de selskapene som kommunen eier er per i dag:

Selskap	Styre-instruks	Skriftlig krav om /rutine for egenevaluering	Siste evaluering	Skriftlig/ muntlig evaluering
Norsk Eplefest AS	?	?		
Kartfestivalen AS	Nei	Nei	Nei	Nei
Midt-Telemark Næringspark AS	Nei	Nei	Nei	Nei
Midt-Telemark Energi AS	Ja	Ja	Ja, januar-mars 2016	Skriftlig egenevaluering og muntlig samla evaluering.
Midt-Telemark Næringsfond IKS	Nei	Nei	Nei	Nei

Midt-Telemark Kraft AS	Ja	Ja	Ja, januar-mars 2016	Skriftlig egen-evaluering og muntlig samla evaluering.
------------------------	----	----	----------------------	--

Vi er ikke kjent med om valgkomitéene til Midt Telemark Energi AS og Midt-Telemark Kraft AS har fått kjennskap til resultatet av styreevalueringene.

Vi har ikke informasjon om Norsk Eplefest AS har styreinstruks eller om styret evaluerer seg selv.

3.3 Vurdering

Egenvurdering av kompetansebehov, kompetanse og arbeid er generelt sett på som et viktig tiltak for å sikre kompetente og velfungerende styrer.

Det er bare Midt-Telemark Energi AS og Midt Telemark Kraft AS som har rutiner for og som har gjort egnevaluering. De har brukt mal for arbeidet. Vi har ikke sett at evalueringen er brukt i forbindelse med valg av styre, men dersom rutinene følges skal styreevalueringene gjøres i januar. Dette er i god tid i forhold til valgprosess og generalforsamling.

Vi har forståelse for at styreevaluering ikke oppleves som viktig i små selskap med liten aktivitet, men vi mener likevel at også i slike selskap vil det være nyttig å gjøre en vurdering av hvordan styret fungerer og om styret har den kompetanse som selskapet trenger. Slike vurderinger bør ligge til grunn når det skal velges nye medlemmer til styret.

De to største selskapene Midt-Telemark Energi AS og Midt Telemark Kraft AS, har styreinstruks. Midt-Telemark Energi AS er det eneste selskapet som der ansatte har representasjon til styret og som dermed er pliktig etter aksjeloven å ha styreinstruks.

4 Styresammensetning og kompetanse

4.1 Kontrollkriterier

Det er anbefalt at kommunen definerer hvilken kompetanse og kapasitet som forventes av styremedlemmene. Kommunen har ikke definert slike forventninger, hverken i felles eierskapsmelding eller på annen måte. Det bør tilstrebes en styresammensetning med komplementær kompetanse og erfaring. Styret skal gjenspeile og representere selskapet behov og bør ha forskjellig og supplerende kompetanse innen økonomi, organisasjon og om markedet som selskapet opererer i.

Det er gitt følgende anbefalinger om sammensetning og kompetanse i styret:

- I interkommunale selskap og i aksjeselskap der kommunen eier minst 2/3 av aksjene, skal begge kjønn minimum være representert i samsvar med IKS-loven § 10/aksjeloven § 20-6.
- Der det er varamedlemmer til styret bør en ha numerisk vara for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret. (KS anbefaling nr. 14)
- Funksjonstid i styret og antall styremedlemmer skal være i samsvar med vedtekter/selskapsavtaler.
- Ordfører eller rådmann bør som hovedregel ikke sitte i selskapsstyrene. (KS anbefaling nr. 15)
- Styret bør ha kompetanse innen økonomi, organisasjon og relevant fagområde/marked. (KS anbefaling nr. 9)
- Eier bør forsikre seg om at styremedlemmer får anledning til nødvendig opplæring i styrearbeid (KS anbefaling nr. 9)

4.2 Styresammensetning og kjønnsrepresentasjon

Status i de selskap som kommunen eier er per i dag:

Selskap	Siste styrevalg	Kjønnsrepresentasjon i styret	Kjønnsrepresentasjon vara	Numerisk vara i vedtektene?
Norsk Eplefest AS	2016	Menn (3) Kvinner (3)	Menn (4) Kvinner (2)	Personlig vara
Kartfestivalen AS	2016	Menn (3) Kvinner (1) Ukjent (1)	-	Ikke vara

Midt-Telemark Næringspark AS	Sept.2016	Menn (2) Kvinner (1)	-	Personlig vara
Midt-Telemark Energi AS	2016	Menn (2) Kvinner (2)	Menn (2) Kvinner (1)	Personlig vara
Midt-Telemark Næringsfond IKS	2015	Menn (2) Kvinner (1)	-	Ikke vara
Midt-Telemark Kraft AS	2016	Menn (2) Kvinner (2)	Menn (2) Kvinner (1)	Personlig vara

Følgende selskap har ikke oppdatert informasjon i offentlige register:

- Midt-Telemark Næringsfond IKS
- Midt-Telemark Næringspark AS
- Kartfestivalen AS

Ordfører og rådmann i styrer

Når det er spørsmål om å velge folkevalgte eller ansatte i kommunen til styremedlemmer i selskaper der kommunen har eierandeler, bør kommunen vurdere hvor ofte vedkommende vil bli inhabil. Dersom inhabilitet ofte vil inntre, bør det vurderes om det er uhensiktsmessig å velge denne personen som styremedlem. Det er anbefalt at ordfører og rådmann ikke velges til styrer i selskap som kommunen eier. Ordfører og rådmann kan ikke håndtere saker i kommunen om selskaper der de selv er styremedlem.

	Styreverv ¹
Ordfører Mette Haugholt	Ikke registrert med styreverv januar 2017
Rådmann Åse Egeland	Ikke registrert med styreverv januar 2017
Tidl. rådmann Hans Erik Utne	Varamedlem Sauherad boligstiftelse

Kjønnsrepresentasjon

For interkommunale selskap og aksjeselskap der kommunen eier minst 2/3 av aksjene, gjeld reglene i aksjeloven § 20-6, jf. kommuneloven § 80 a. Reglene gjelder for ikke Norsk Eplefest AS eller for Kartfestivalen AS, med de gjelder for de andre selskapene i kontrollen.

Det betyr at i selskap med to eller tre medlemmer skal begge kjønn være representert. I selskap med fire eller fem medlemmer i styret skal hvert kjønn være representert med minst

¹ Basert på oppslag i Proff.no 23. januar 2017.

to. Har styret seks til åtte medlemmer skal hvert kjønn vært representert med minst tre. Gruppene av medlemmer og varamedlemmer skal oppfylle kravene hver for seg, men de ansattes representanter skal ikke telle med i beregningen. Ansattes representanter er derfor ikke med i oppregninga.

Av i alt 14 styremedlemmer er det valgt 6 kvinner og 8 menn. Av i alt 6 varamedlemmer er det valgt 4 menn og 2 kvinner. Alle styreledere er menn. (Styrene i Kartfestivalen AS og Norsk Eplefest AS er ikke med i oppregningen.)

Numerisk vara

Ingen av selskapene har regulert i sine vedtekter at det skal velges numerisk vara. I Midt Telemark Næringspark AS skal det ifølge vedtektene være personlig vara, men selskapet har ikke valgt varamedlemmer.

Det er generalforsamlingen som avgjør om det skal være personlig eller numerisk vara. Spørsmålet er ikke omtalt i dokumentene fra generalforsamlingene i 2015 eller 2016, hverken fra valgkomiteene eller i forbindelse med styrevalg.

4.3 Funksjonstid og gjenvalg

Vi har kartlagt hvilken funksjonstid som er regulert i selskapsavtale/vedtekter og hvilken funksjonstid som blir praktisert ved valg. Vi har også sett på i hvilken grad det er gjenvalg i styrene. Vi har ikke kartlagt gjenvalg av varamedlemmer og ansattes representanter. Valg av styreleder blant styrets valgte medlemmer er ikke telt med.

Funksjonstida etter begge selskapslovene er to år, med mindre annet fremgår av vedtekter og selskapsavtale. Det er anledning til å ha inntil fire års funksjonstid.

Selskap	Funksjonstid i vedtekter/praksis	2015	2016
Midt-Telemark Energi AS	2 år/2 år	Tre av tre gjenvalgt	To av to gjenvalgt
Midt-Telemark Næringsfond IKS	2 år/4 år	Ikke valg	Tre av tre nye
Midt-Telemark Kraft AS	2 år/ 2år	To av to gjenvalgt	To av to gjenvalgt
Midt- Telemark Næringspark AS	2 år/ikke oppgitt	Fem av fem gjenvalgt	Reduksjon fra fem til tre styremedlemmer.

			To gjenvalgte og en ny
Kartfestivalen AS	Fremgår ikke av vedtekter eller protokoller	Gjenvalg av hele styret	Tre av fem gjenvalgt
Norsk Eplefest AS	?	?	?

4.4 Styreopplæring

Kommunen opplyser at ordfører/rådmann har som et ledd i folkevalgtopplæringen tatt kontakt med KS Agenda for å få bidrag til et kurs i styrearbeid i kommunale selskaper for å øke rolleforståelse og kompetanse til nyvalgte politikere som innehar styreverv på vegne av kommunen.

Vi har ikke informasjon om Sauherad kommune faktisk har gjennomført kurs om styrearbeid.

4.5 Kompetanse i styrene

Kommunen har som nevnt ikke definert hvilken kompetanse styremedlemmer skal ha. Vedtekter/selskapsavtaler fastsetter i noen tilfeller krav for å kunne velges som styremedlem. Vedtektene til Midt-Telemark Kraft AS og Midt-Telemark Energi AS fastsetter at tre av styremedlemmene må komme fra eierkommunene. Vedtektene til Midt-Telemark Næringspark AS fastsetter at to av styremedlemmene skal være politikere. Midt-Telemark Næringsfond IKS har ikke krav for styremedlemmer i selskapsavtalen, men her det etablert praksis for at opposisjonspolitikere med fast plass i Midt-Telemarkrådet velges som styre.

Vi har spurt selskapene om hvilken kompetanse som finnes i de ulike selskapsstyrene:

- CV-er fra Midt-Telemark Energi AS og Midt Telemark Kraft AS viser at styremedlemmene bl. a. har faglig, organisatorisk, økonomisk kompetanse.
- CV-er for styret i Midt-Telemark Næringsfond IKS viser til styremedlemmenes politiske posisjon i deres respektive hjemkommuner.
- Midt-Telemark Næringspark AS opplyser at de har juridisk og eiendomsfaglig kompetanse i styret.

Kartfestivalen er 75 % prosent privat eid, og eierne er selv styremedlemmer. Vi har ikke informasjon om styret i Norsk Eplefest AS.

4.6 Vurdering

KS anbefaler at eierorganet uavhengig organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Vår gjennomgang viser at kjønnsrepresentasjonen er lovlig i de selskapene der det er et krav at begge kjønn skal være representert. Det er likevel en overvekt av menn som velges som styre- og varamedlemmer. Vi mener at kommunen bør vurdere om de oppfyller anbefalingen om balansert kjønnsrepresentasjon når alle styreledere er menn.

Kommunen følger anbefalingen om ikke å velge rådmann og ordfører til styret i selskaper de eier.

Funksjonstiden til styret i Midt-Telemark Næringsfond IKS er ikke i samsvar med selskapsavtalen. Vi kan ikke se ut fra framlagt dokumentasjon hvilken funksjonstid styret i Kartfestivalen har. I de andre selskapene er det samsvar mellom styrets funksjonstid og vedtektene. Bortsett fra i Midt-Telemark Næringspark AS, er antallet styremedlemmer i samsvar med vedtektene. I Midt-Telemark Næringspark AS har generalforsamlingen valgt et styre med tre medlemmer, mens vedtektene sier at styret skal ha fem medlemmer.

Styrene har i stor grad kompetanse knyttet til økonomi, organisasjon/ledelse og politikk. Styreverv i selskap er et personlig verv. Medlemmer i selskaper representerer bare seg selv, ikke noen av eierne, og skal ivareta selskapets interesser til det beste for eierne. Styret skal ivareta selskapets og eierens kollektive interesser. Til tross for at styremedlemmene skal ivareta eierens kollektive interesser, legger eierkommunene stor vekt styremedlemmenes geografiske tilhørighet.

Noen selskaper har vedtatt eller har som praksis å velge politikere til styret. Folkevalgte kan uten hinder i lov, velges til styremedlemmer. Forståelse og erfaring fra det politiske systemet er kompetanse som kan være relevant for selskapet. Vi vil likevel påpeke at praksisen med å automatisk velge opposisjonspolitikere fra Midt- Telemarkrådet til styret i Midt-Telemark Næringsfond IKS er uheldig. Det er ikke gitt at Midt-Telemarkrådet og Midt-Telemark Næringsfond IKS trenger den samme kompetansen i sine styret.

Vi ser at det er stor grad av gjenvalg til styrene. Vi har også sett at det er lite skriftlig dokumentasjon av vurderinger fra valgkomiteene, og lite egnevalueringer fra styrene. Det

reiser etter vårt syn spørsmålet om eierne gjør reelle vurderinger av om det sittende styret har fungert etter eiers formål med selskapet når det skal velges styremedlemmer.

Numerisk vara er anbefalt fordi det gir større kontinuitet i styret enn personlige varamedlemmer. De selskapene som har vara, har valgt å ha personlig vara. Dette styrker inntrykket av at geografisk ev. politisk tilhørighet er mer viktig for eierne enn kontinuitet i styret.

Vi kan ikke se at eierrepresentanten har tatt opp spørsmålet om numerisk vara i generalforsamlingene.

5 Konklusjoner og anbefalinger

5.1 Konklusjoner

I hvilken grad er kommunens eierstyring i samsvar med gjeldende anbefalinger for god eierstyring når det gjelder valg av styremedlemmer, styreevaluering, styresammensetning og kompetanse?

Kommunens eierstyring er i liten grad i samsvar med anbefalinger for god eierstyring. Bare to av selskapene har valgkomiteer og valgkomiteene i disse selskapene brukes bare til å fremme forslag på valg av styreleder. Valgkomiteen er således et virkemiddel for å sikre god og kompetent styreleder, men ikke et virkemiddel for å sikre et styre med riktig og komplementær kompetanse.

Kommunen har ikke gjort noen tiltak for å sikre numerisk vara i selskapene, og bare et fåtall av selskapene gjennomfører styreevaluering og har utarbeidet styreinstruks.

Selskapene har lovlig kjønnsrepresentasjon, men vi mener likevel at kommunen bør vurdere om målet om balansert kjønnsrepresentasjon er oppnådd når styrelederne i alle selskapene er menn.

Kommunen følger anbefalingen om å ikke velge ordfører eller rådmann som styremedlemmer i selskaper som kommunen eier.

Det ser ut til at styrene i stor grad har slik kompetanse som generelt er vurdert som sentral og relevant for styrearbeid, men det er lite dokumentasjon av at kommunen som eier får vurdert kompetansen og om styrene fungerer i samsvar med det formålet eier har med selskapene

I følgende selskap er styret ikke i samsvar med lov vedtekter:

- Midt-Telemark Næringspark AS (antall styremedlemmer iflg. vedtekter)
- Midt-Telemark Næringsfond IKS (funksjonstid iflg. selskapsavtale)
- Kartfestivalen AS (styremedlem ikke valgt av generalforsamling)

Det er ikke samsvar mellom dokumentert/faktisk valgprosess og vedtekter/eierskapsmelding når det gjelder styrevalg i Midt-Telemark Energi AS og Midt-Telemark Kraft AS.

Følgende selskap har ikke oppdatert informasjon om styresammensetningen i offentlige register:

- Midt-Telemark Næringsfond IKS
- Midt-Telemark Næringspark AS
- Kartfestivalen AS

5.2 Anbefalinger

Med utgangspunkt i det vi har sett i eierkontrollen, har vi følgende anbefalinger:

Sauherad kommune bør ta initiativ til at

- det blir samsvar mellom vedtekter og praksis når det gjelder størrelsen på styret i Midt-Telemark Næringspark AS,
- at det blir samsvar mellom selskapsavtalen og ønsket funksjonstid for styret i Midt-Telemark Næringsfond IKS, og
- at det er samsvar mellom vedtekter og ønsket praksis for valgprosess i Midt-Telemark Energi AS og Midt-Telemark Kraft AS.

Sauherad kommune bør vurdere

- å ta initiativ til å vedtektsfeste valgkomite og numerisk vara i flere selskap,
- å treffe tiltak for å sikre at valgkomiteene begrunner innstillingene sine,
- å treffe tiltak for å bedre kjønnsrepresentasjonen i styrene, og
- å treffe tiltak for å sikre at selskapene fastsetter styreinstruks og gjennomfører styreevaluering.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Eventuelle kommentarer til rapporten fra eiere(en)/selskapet.

Vedlegg 2 – KS anbefalinger for godt eierskap

Vedlegg 1: Høringsuttalelse

Sauherad kommune

Rådmannen

Telemark kommunerevisjon IKS

v/ Anne Hagen Stridsklev
Postboks 2805
3702 SKIEN

Deres ref:

Vår ref:
16/3448-6

Saksbehandler:

Åse Egeland, 35957011
Åse.Egeland@sauherad.kommune.no

Arkivkode:

FA - U03, TI -
&58

Dato:

14.03.2017

Høringsuttalelse fra Sauherad kommune til eierskapskontroll - styre - valg, evaluering og styresammensetning

– Viser til høringsbrev og utkast til rapport for eierskapskontroll - styre - valg, evaluering og styresammensetning, bestilt av kontrollutvalet i Sauherad kommune. Bakgrunn for bestillingen er plan for selskapskontroll 2016-19, vedtatt av kommunestyret i sak 56/16.

Vi mener dette er en god rapport, med nyttig og god informasjon for videre arbeid med Eierstyring i Sauherad kommune. Vi kjenner oss igjen det som er omtalt i rapporten og tar tilrådingane som er gitt til etterretning.

Med hilsen

Mette Haugholt
Ordfører

Åse Egeland
rådmann

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og er derfor uten signatur.

Vedlegg 2: KS' anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Nr. 1 OBLIGATORISK OPPLÆRING AV OG INFORMASJON TIL FOLKEVALGTE

Kommunene bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første 6 månedene av valgperioden. Det anbefales at kommunestyret får en oversikt over status for selskapene.

Nr. 2 VURDERING OG VALG AV SELSKAPSFORM

Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Nr. 3 FYSISK SKILLE MELLOM MONOPOL OG KONKURRANSEVIRKSOMHET

Selskaper som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører i tillegg til monopolvirksomhet, bør som hovedregel skille ut den markedsrettede delen av virksomheten for å unngå rolleblanding og kryssubsidiering.

Nr. 4 UTARBEIDELSE AV EIERSKAPSMELDINGER

Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Eierskapsmeldingen bør minimum ha disse hovedpunktene:

1. Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og samarbeid.
2. Politisk styringsgrunnlag gjennom kommunens prinsipper for eierstyring
3. Juridisk styringsgrunnlag knyttet til de ulike selskaps- og samarbeidsformene.
4. Formålsdiskusjon og selskapsstrategi knyttet til de ulike selskapene, herunder styringsdokumentene.
5. Selskapenes samfunnsansvar knyttet til miljø, likestilling, åpenhet, etikk osv.

Nr. 5 UTARBEIDELSE OG REVIDERING AV STYRINGS-DOKUMENTER

Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Nr. 6 EIERMØTER

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

Nr. 7 EIERORGANETS SAMMENSETNING OG FUNKSJON

Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak.

Nr. 8 GJENNOMFØRING AV GENERALFORSAMLINGER OG REPRESENTANTSKAPSMØTER

De formelle eiermøtene er generalforsamling eller representantskap. Det er styret som innkaller. Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

Nr. 9 SAMMENSETNINGEN AV STYRET

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Det anbefales at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

Nr. 10 VALGKOMITE OG STYREUTNEVNELSER

Ved valg av styrer til kommunalt eide selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomite.

Nr. 11 KJØNNSMESSIG BALANSE I STYRENE

Det anbefales at eierorganet uavhengig av organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon. Styremedlemmene behøver ikke være bosatt i kommunen.

Nr. 12 RUTINER FOR Å SIKRE RIKTIG KOMPETANSE I SELSKAPSSTYRENE

Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Eier bør også anbefale styret selv jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Det er derfor anbefalt flere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Nr. 13 STYRESAMMENSETNING I KONSERNMODELL

Styremedlemmer i morselskap bør ikke sitte i styret til datterselskap. Konserndirektøren kan være representert i datterselskapenes styrer.

Nr. 14 OPPNEVNELSE AV VARAREPRESENTANTER

Der det utpekes varamedlemmer til styret bør ordningen med numeriske varamedlemmer benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Nr. 15 HABILITETSVURDERINGER

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og rådmann bør ikke sitte i styret i selskaper.

Nr. 16 GODTGJØRING AV STYREVERV

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

Nr. 17 REGISTRERING AV STYREVERV

Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no

Nr. 18 ARBEIDSGIVERTILHØRIGHET I SELVSTENDIGE RETTSSUBJEKTER

Det anbefales at selskapene søker medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon. KS Bedrift vil være et naturlig valg for mange av disse selskapene.

Nr. 19 UTARBEIDELSE AV ETISKE RETNINGSLINJER

Eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Nr. 20 SÆRLIG OM ADMINISTRASJONSSJEFENS ROLLE I KOMMUNALE FORETAK

Det anbefales at kommunestyrene ved opprettelse av kommunale foretak diskuterer administrasjonssjefens rolle og handlingsmuligheter overfor daglig leder.

Nr. 21 UTØVELSE AV TILSYN OG KONTROLL

Kommunestyret har både et tilsyns og kontrollansvar for å sikre at kommunen når sine mål, at regelverket etterleves og at etiske hensyn ivaretas. Kontrollen utføres blant annet gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollansvaret gjelder også når virksomheten er skilt ut i egne selskaper.